

1949 m. kovo 18 d. Šiaulių aps. Klovainių vls. Laipuškių k. (dabar – Pakruojo r. sav.) per susišaudymą su MGB Pakruojo vls. poskyrio strībų grupe žuvo Algimanto apygardos Žaliosios rinktinės vadas **Jonas Vitautas Česnakavičius-Valas**, **Daujotas**, rinktinės Organizacinio skyriaus viršininkas **Anicetas Algirdas Meškauskis-Lapinas**, **Vanagaitis** ir partizanas **Jonas Ivanauskas-Lizdeika**.

Žuvusiųjų palaikai niekinti prie MGB Pakruojo vls. poskyrio (kitais duomenimis – Pakruojo milicijos kieme). Vėliau užkasti dabartinės Pakruojo Atžalyno gimnazijos teritorijoje.

Algimanto apygardos partizanai. Iš kairės: Algimanto apygardos Ryšių skyriaus viršininkas Albinas Kubilius-Rūgštymas, Žaliosios rinktinės vadas J. V. Česnakavičius-Daujotas, apygardos vadas A. Starkus-Montė, kiti neatpažinti. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus fondų

„Pas Juozapą Tamašauską Laipuškių k. Klovainių s. buvo apsisostę partizanai VALAS, VANAGĖLIS, LIZDEIKA, RAKŠNYS ir kiti. Anksti ryte partizanai pamatė ateinančius strības. *Tamašauskai* – Juozas ir Emilė – pasileido bėgti. Juos pastebėjo stribai ir puolė vyti. Partizanai nukovė besivejantį stribą *J. Gruodį*, o kiti stribai, sukritę į griovį, pradėjo šaudyti. Bėgę *Tamašauskai*, brolis ir sesuo, pasislėpė. Iš Tamašauskų trobos iššoko septyni partizanai ir atsisaukdami pasileido bėgti miško link. Juos stribai pastebėjo. Strības *Olbikas* įbėgo į Tamašausko kamara (kita versija – už akmenų krūvos) ir, pasistatęs ant kameros lango lengvą kulkosvaidį, ėmė šaudyti į bėgančius partizanus. Nukovė du. Kiti penki, dar šiek tiek pabėgę, sutiko važiuojantį iš miško *Meškonį*, išvertė krovinį ir nuvažiavo pasiimti žuvusiųjų. Tačiau čia jie neteko dar vieno partizano *Ivanausko-LIZDEIKOS*. Susidėję į ratus lavonus, partizanai nuvažiavo Puodiškių miško link. Tris nukautus partizanus jie paslėpė miške po žagarais. Tačiau kai buvo sukelti Rozalimo, Pakruojo stribai, šie surado žuvusiųjų kūnus ir nuvežė juos į Rozalimą, paskui į Pakruojį ir pamatė milicijos kieme.

Šiaulių aps. MGB rašte (saugomame antrojo skyriaus valdybos byloje / arch. Nr. 40, I tomas, p. 36–37) Lietuvos SSR saugumo ministro pavaduotojui Kapralovui Laipuškių įvykis taip aprašytas: „1949 m. kovo 18 d. Pakruojo rajono valstybės saugumo 7 žmonių grupė, vadovaujama saugumo leitenanto *Melichovo*, Laipuškių k. tikrino sodybas, įtrauktas įskaiton dėl ryšių su banditais. Grupei artėjant prie valstiečio vidutinioko *Jono* (iš tikrųjų Juozo. – V. Š.) *Tamašausko* namo, iš čia saugumiečių grupė buvo apšaudyta. Susišaudymo metu nukauti 3 partizanai ir vienas ar du sužeisti. Likę gyvi 5 ar 7 banditai susikrovė į stovėjusį prie namo pakinkytą vežimą 2 užmuštus ir sužeistus banditus ir išvežė juos miško link.

Buvo nukautas liaudies gynėjas (l. g.) *Juozas Gruodis* (1906 m.) iš Klovainių ir sužeistas į petį l. g. *Antanas Markevičius* (1928 m.).

Persekiojant banditus miške po krūmais buvo rasti 2 banditų lavonai, apdėti eglėlių šakomis. Kiti banditai pasislėpė. Tarp užmuštųjų banditų būrio vadas (...) *Ivanauskas*.

Tardymas nustatė, jog *J. Tamašausko* namas buvo banditų grupių susitikimo vieta. Pats *Tamašauskas* pasakojo, jog jo žmona, sūnus ir dukra mūšio metu pasislėpė. Jie teikė materialinę pagalbą banditams“.

Šis įvykis susietas su po kelių dienų prasidedančiu masiniu žmonių trėmimu į Sibirą (operacija „Priboj“). Apytiksliai tokio pat turinio pranešimas iš Šiaulių operatyvinėje suvestinėje apie pirmąjį 1949 m. ketvirtį buvo pasiūstas ir Lietuvos SSR saugumo ministrui generolui Gorlinkui. Šį dokumentą pasirašė Šiaulių MGB majoras Baranovas (rašto Nr. 6/071). Vėliau išformavus Algimanto apygardą, LŽR (Lietuvos žalioji rinktinė) buvo prijungta prie Vyčio apygardos“.

Vytautas Šernas, *Daugyvenės kraštas*,
Kaunas, 1998, p. 254.

Algimanto apygardos partizanai Šimonių girioje. 1947 m. Pirmoje eilėje iš kairės: Juozas Katinas-Šernas, Antanas Matuliuskas-Adaska, J. V. Česnakavičius-Daujotas; antroje eilėje iš kairės: Balys Žukauskas-Princas, Birutė Kiaulevičiūtė-Neužmirštuolė, Ona Talantaitė-Jonukas, Joana Railaitė-Slučkienė-Neringa, Balys Ramanauskas-Narsutis; trečioje eilėje iš kairės: Antanas Starkus-Montė, Antanas Slučka-Šarūnas, kiti neatpažinti. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus fondų

ANICETAS ALGIRDAS MEŠKAUSKIS- VANAGAITIS, LAPINAS 1927 01 01–1949 03 18

Anicetas Algirdas Meškauskis gimė 1927 m. sausio 1 d. Panevėžio aps. Smilgių vls. Padaugyvenės vnk. Antano Meškauskio ir Emilijos Baltrėnaitės-Meškauskienės šeimoje. Baigė Dambavos pradžios mokyklą. Mokėsi Šeduvos progimnazijoje.

1944 m. vasarą traukėsi į Vakarus. Mokėsi desantininkų mokykloje. Apmokytas partizaninio karo taktikos 1945 m. sausio pab. grįžo desantu į Lietuvą. Su grupe nusileido Panevėžio aps. Smilgių vls. apylinkėse. Tęsė mokslus Šeduvos progimnazijoje.

1945 m. kovo mėn., sužinojęs, kad jo ieško sovietų represinės struktūros, tapo Žaliosios rinktinės (vadas Izidorius Pucevičius-Radvila) partizanu.

1946 m. vasario 13 d. Panevėžio aps. Smilgių vls. Ažagų k. buvo sužeistas Litkūnų kautynėse, kuriose žuvo 3-iosios LLA Šiaurės apygardos vadas Vladas Jozokas (Juozokas)-*Petraitis* ir 5 jo bendraražgiai. Išgijęs vėl grįžo pas partizanus.

Nuo 1947 m. liepos 1 d. Algimanto apygardos Žaliosios rinktinės vado pavaduotojas, vėliau – šios rinktinės Organizacinio skyriaus viršininkas.

1998 m. balandžio 1 d. jam, kaip Algirdui Meškauskui, pripažintas kario savanorio statusas, o Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 1998 m. balandžio 27 d. įsakymu suteiktas leitenanto laipsnis (po mirties).

JONAS IVANAUSKAS-PUPŲ DĖDĖ, LIZDEIKA 1900 12 10–1949 03 18

Jonas Ivanauskas gimė 1900 m. gruodžio 10 d. Šiaulių aps. Klovainių vls. Siečių k. Kazio Ivanausko ir Onos Karaitytės-Ivanauskienės šeimoje.

Žaliosios rinktinės Klovainių būrio vadas. Algimanto apygardos Žaliosios rinktinės partizanas.

Paminklas 1949 m. kovo 18 d. šioje vietoje kautynėse su MGB Pakruojo vls. darbuotojais žuvusiems Algimanto apygardos Žaliosios rinktinės vadui J. V. Česnakavičiui-*Valui*, *Daujotui*, rinktinės Organizacinio skyriaus viršininkui A. A. Meškauskui-*Lapinui*, *Vanagaičiui* ir partizanui J. Ivanauskui-*Lizdeikai* atminti. Pakruojo r. Klovainių sen. Laipuškių k. Atidengtas 1996 m. birželio 15 d. žuvusių partizanų artimųjų rūpesčiu. Bendras paminklo ir jrašo jame vaizdas. A. Malinauskaitės nuotr., 2000 m.

Parengė Rūta Trimonienė